

Krok za krokiem... w dobrym kierunku

**„Moje życie jest w moich rękach
Dziś, swoimi wyborami zapisuję
swoją przyszłość”
Barbara Baraldi**

**Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego
w Zespole Szkół w Bielicach
Zatwierdzony do realizacji uchwałą Rady Pedagogicznej dnia 15 stycznia 2018 r.**

Spis treści:

Wprowadzenie

1. Podstawowa terminologia

2. Akty prawne regulujące tworzenie w szkole WSDZ

3. Cele ogólne i szczegółowe programu

4. Adresaci

5. Koordynator i osoby odpowiedzialne za realizację programu

6. Metody i formy oddziaływań

7. Plan i sposoby realizacji działań

8. Ocena i ewaluacja

Wprowadzenie

Doradztwo zawodowe od wielu lat jest wpisane w ramy szkolnego systemu nauczania. Do niedawna sposób jego realizacji był na niskim i nikłym poziomie. Często doradztwo działało na zasadzie intuicji pedagogicznej wychowawcy klasy i rzadko miało dodatni wymiar sukcesu edukacyjnego ucznia.

Postęp cywilizacyjny i gospodarczy niejako wymusił na edukacji wprowadzenie konkretnych zmian związanych z orientacją zawodową.

Nauczanie w XXI wieku skupia się na uczniu jako potencjalnym pracodawcy lub pracowniku.

W szczególny sposób należy zadbać o rozwój kompetencji młodego człowieka.

W poszczególnych zawodach kompetencje twarde są jasno określone w podstawach programowych i potwierdzają je kwalifikacje w zawodzie. Drugorzędne wydają się kompetencje miękkie. Jest to jednak mylne spojrzenie.

Dzisiejsi pracodawcy oczekują od pracowników: uczciwości, kreatywności, pracy w grupie, kierowania własnym rozwojem a to nic innego jak kompetencje miękkie.

Słuszne jest podejście dzisiejszej edukacji do prowadzenia działań z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego na wszystkich szczeblach kształcenia. Wybór zawodu jest procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia.

Predyspozycje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu. Oznacza to konieczność stworzenia takiego systemu doradztwa zawodowego, który zapewni i umożliwi uczniom rozwijanie świadomości własnych uzdolnień, posiadanych umiejętności, kwalifikacji, i zainteresowań - w aspekcie życzeniowym i rzeczywistym.

Sprawny system doradztwa zawodowego wskaże młodemu człowiekowi możliwości zdobycia wymarzonego zawodu.

Uczeń musi posiadać świadomość, że jest autorem własnej kariery. Na drodze młodego człowieka stoi problem bezrobocia, rosnące tempo życia, to powoduje, że dokonuje on przypadkowych wyborów.

To rzutuje na dylematy ekonomiczne (koszty edukacji i przekwalifikowania)

i wysokie koszty emocjonalne (frustracja, niezadowolenie, poczucie braku sensu istnienia).

Te i inne przesłanki powodują, że zachodzi potrzeba udzielania profesjonalnej pomocy w zakresie doradztwa edukacyjno – zawodowego uczniom i ich rodzicom.

1. Podstawowa terminologia

1) Poradnictwo zawodowe

Długofalowe i wieloetapowe działania wychowawcze, towarzyszące jednostce w trakcie jej rozwoju zawodowego. Obejmuje ono udzielanie pomocy uczniom i dorosłym w planowaniu, tworzeniu i rozwoju kariery zawodowej, przynoszącej jednostce satysfakcję i zawodowy sukces. (por.: Ogólne zasady funkcjonowania poradnictwa zawodowego w systemie urzędów pracy(1996) Wyd. KUP. s. 4, maszynopis)

2) Orientacja zawodowa

Działania wychowawcze szkoły, rodziców, i innych osób, grup i instytucji - mające na celu przygotowanie młodzieży do planowania kariery zawodowej, których ważnym elementem jest podejmowanie kolejnych decyzji wyboru zawodu i szkoły. (por.: K. Lelińska: Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji(1999) Problemy poradnictwa psychologiczno - pedagogicznego. Nr 2/11. s. 29)

3) Doradztwo zawodowe

Świadczenie pomocy w dokonywaniu kolejnych decyzji wyboru zawodu lub pracy w formie indywidualnej porady zawodowej, poprzez analizę pola problemowego jednostki i udzielenie jej informacji zawodowych, podawanie wskazówek, sugestii oraz instrukcji. (por.: K. Lelińska: Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji, (1999) Problemy poradnictwa psychologiczno - pedagogicznego Nr 2/11. s. 29)

4) Doradca zawodowy

Osoba udzielająca pomocy, w formie grupowych i indywidualnych porad zawodowych, młodzieży i osobom dorosłym w wyborze zawodu, kierunku kształcenia i szkolenia, uwzględniając ich możliwości psychofizyczne i sytuację życiową a także potrzeby rynku pracy oraz możliwości systemu edukacyjnego, współpracując z rodzicami i nauczycielami w procesie orientacji zawodowej uczniów oraz wykorzystując w tym celu wiedzę o zawodach, znajomość psychologicznych i pedagogicznych technik, diagnozę rynku pracy oraz techniczne środki przekazywania informacji zawodowej. (por.:Klasyfikacja Zawodów i Specjalności. 1995. Wyd. MPiPS. Tom V, Zeszyt 2 cz. II. s. 497)

5) Informacja zawodowa

Zbiory danych potrzebnych jednostce do podejmowania kolejnych decyzji zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem. Zakres treści, metod i kanały przekazywanych informacji są dostosowane do etapu rozwoju zawodowego jednostki oraz rodzajów podejmowanych decyzji. (por.: K. Lelińska: Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych.(1985). WSiP. s. 35)

6) Informacja edukacyjna

Zbiory danych potrzebnych jednostce do podejmowania decyzji związanych z dalszym kształceniem. (opr. G. Sołtysińska)

7) Zawód

Wewnętrznie spójny system czynności wymagający określonych kwalifikacji, wykonywanych w uregulowany sposób i systematycznie, stanowiący podstawę utrzymania i zapewniający pozycję w społeczeństwie. (por.: J. Szczepański: Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodową. Socjologia zawodów.(1965) KiW.)

8) Wewnętrzny szkolny system doradztwa

Ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. System powinien określać: role i zadania doradcy w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, formy i metody pracy. (opr. A. Łukaszewicz)

2. Akty prawne regulujące tworzenie w szkole WSDZ

- 1) USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, poz. 59
- 2) USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, poz. 60
- 3) ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego
- 4) ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania
- 5) Rozporządzeniu o pomocy psychologiczno - pedagogicznej (opublikowane 31.08.2017r., obowiązują od 1 września 2017r.); Dz. U. 2017, poz. 1643),
- 6) STATUT SP § 17 ORGANIZACJA WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYTEMU DORADZTWA ZAWODOWEGO
- 7) STATUT BS I stopnia § 24 ORGANIZACJA WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYTEMU DORADZTWA ZAWODOWEGO
- 8) STATUT PUBLICZNEGO GIMNAZJUM IM. NARODÓW ZJEDNOCZONEJ EUROPY W BIELICACH
- 9))STATUT LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO W BIELICACH
- 10) Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego, uchwalone przez Komisję Europejską w 2000r. jako jedno z 6 głównych założeń wymienia zalecenie dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów w zakresie planowania kariery zawodowej. Zdecydowana większość państw Unii Europejskiej już od dawna stosuje to zalecenie w praktyce.
- 11) Rezolucja Rady Unii Europejskiej z 18 Maja 2004 - 9286/04 jest to najważniejszy do tej pory dokument wydany przez Unię Europejską dotyczący poradnictwa zawodowego „ Wszyscy obywatele Europy powinni mieć dostęp do usług związanych z poradnictwem, informacją zawodową i planowaniem kariery na każdym etapie swojego życia”. Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010 przyjęta przez Radę Ministrów 8 lipca 2003 r. jako jeden z priorytetów uznaje tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwoju zasobów doradczych

3.Cele ogólne i szczegółowe programu

1) Cele ukierunkowane na:

- a) przyszłość,
- b) rynek pracy,
- c) realizację celów związanych z karierą zawodową, przybliżenie uczniom informacji dotyczących zawodów i rynku pracy przygotowanie uczniów do radzenia sobie z ciągłymi zmianami we współczesnym świecie.
- d) przygotowanie ucznia do roli pracownika na obecnym rynku pracy, samodzielności w różnych sytuacjach życiowych,
- e) przygotowanie młodzieży do podjęcia trafnych decyzji o dalszym kształceniu i aktywności zawodowej poznanie swoich zainteresowań,
- f) wskazanie źródeł informacji o świecie zawodów, sieci szkolnictwa ponadpodstawowego,
- g) przygotowanie rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu przez nie decyzji edukacyjnych i zawodowych,
- h) wzrost świadomości u uczniów dotyczący odpowiedzialności za własną przyszłość zawodową,
- i) wzmocnianie myślenia o karierze zawodowej w perspektywie procesu

podejmowania decyzji,

- j) rozszerzanie perspektywy na to, co jest po ukończeniu szkoły,
- k) kształtowanie proaktywnych postaw wobec zmiany,
- l) rozwijanie w uczniach świadomości mobilności zawodowej i pobudzanie aktywności do poszukiwania alternatywnych rozwiązań w różnych sytuacjach zawodowych i życiowych (w tym bezrobocie i niepełnosprawność),
- m) wyzwalanie własnej aktywności ucznia w kierunku samopoznania, odkrycie zainteresowań, uzdolnień, rozpoznawanie swego usposobienia i temperamentu pod kątem predyspozycji do wykonywania wybranego zawodu,
- n) kształtowanie umiejętności sprawnego komunikowania się, współpracy w grupie i autoprezentacji,
- o) rozwijanie umiejętności samooceny i możliwości wykorzystania tej umiejętności, wyrabianie szacunku dla samego siebie,
- p) nabycie umiejętności przygotowania i pisania dokumentów towarzyszących poszukiwaniu pracy.

2) Cele szczegółowe w odniesieniu do określonych grup:

a) uczniowie klas I-III SP;

- opisują swoje zainteresowania i wskazują, w jaki sposób można je rozwijać;
- prezentują swoje zainteresowania na forum klasy;
- podają przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- odgrywają różne role zawodowe w zabawie;
- podają nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu;
- uzasadniają potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- wskazują treści, których lubią się uczyć;

b) uczniowie klas IV-VI SP:

- określają własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia;
- wskazują swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w życiu;
- wymieniają różne grupy zawodów;
- opisują, czym jest praca i jakie jest jej znaczenie w życiu człowieka;
- podają przykłady czynników wpływających na wybory edukacyjne i zawodowe;
- wskazują na różne sposoby zdobywania wiedzy;
- samodzielnie docierają do informacji i korzystają z różnych źródeł wiedzy.

c) uczniowie klas VII-VIII SP:

- rozpoznają własne zasoby: zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia w kontekście wyboru szkoły i zawodu;
- dokonują syntezy przydatnych informacji o sobie w procesie planowania kariery edukacyjno - zawodowej;
- rozpoznają własne ograniczenia i uwzględniają je w planowaniu kariery edukacyjno -zawodowej;
- wyszukują i analizują informacje na temat zawodów;
- wyjaśniają zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy;
- analizują oferty szkolnictwa ponadpodstawowego korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- analizują kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznanych zasobów;
- planują ścieżki kariery edukacyjno -zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów;
- podejmują decyzje o dalszej drodze edukacyjno -zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu dorosłych

d) uczniowie Branżowej Szkoły I stopnia:

- doskonala umiejętności określania własnych celów życiowych, mocnych i słabych stron;
- analizują własny stan zdrowia pod kątem wybranego zawodu;
- rozwijają umiejętności planowania własnego rozwoju;
- zapoznają się z procedurami osiągnięcia kwalifikacji zawodowych;

- zdobywają umiejętności przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej;
- rozważają różne możliwe formy zatrudnienia, w tym zakładanie własnego przedsiębiorstwa;
- nabywają umiejętności rozpoznawania własnego wewnętrznego potencjału;
- doskonala postawy szacunku dla samego siebie;
- znają poczucie własnej wartości;
- rozwijają umiejętności efektywnego komunikowania się;
- rozwijają umiejętności pracy w grupie;
- znają zasady funkcjonowania rynku pracy;
- orientują się w specyfice rynku pracy w regionie, w kraju i za granicą;
- rozszerzają zasób informacji na temat sposobów poszukiwania pracy;
- nabywają umiejętności przygotowania dokumentów towarzyszących poszukiwaniu pracy;
- poznają możliwości dalszego kształcenia i doskonalenia zawodowego;

e) Nauczyciele:

- potrafią diagnozować potrzeby i zasoby uczniów
- rozwijają talenty, zainteresowania, zdolności, predyspozycje;
- wspierają rodziców w procesie doradczym, udzielają informacji lub kierują do specjalistów;
- znają ścieżki edukacyjne, ofertę szkół, zasady rekrutacji;
- włączają przedstawicieli instytucji i zakładów pracy w proces orientacji i doradztwa zawodowego w szkole.

f) Rodzice:

- znają swoje dziecko;
- są zaangażowani i przygotowani do pełnienia roli „doradców”;
- znają czynniki ważne przy wyborze szkoły i zawodu;
- znają ścieżki edukacyjne, ofertę szkół, zasady rekrutacji;
- wiedzą gdzie szukać pomocy dla swoich dzieci w sytuacjach trudnych;
- angażują się w pracę doradczą szkoły (np. prezentują swoje z zawody, zakłady pracy)

4. Adresaci WSDZ

Adresatami wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego są: uczniowie, rodzice, nauczyciele, środowisko lokalne. Obejmuje ono indywidualną i grupową pracę z uczniami, rodzicami i nauczycielami, ma charakter planowanych działań.

5. Koordynator i osoby odpowiedzialne za realizację programu

- 1) Osoby odpowiedzialne za realizację:
 - a) dyrektor szkoły,
 - b) koordynator wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego,
 - c) doradca zawodowy realizujący autorski program doradztwa zawodowego,
 - d) pedagog szkolny i inni specjaliści zatrudnieni w szkole,
 - e) wychowawcy klas,
 - f) nauczyciele przedmiotów,
 - g) nauczyciele bibliotekarze.

6. Metody i formy oddziaływań

- 1) Formy działań adresowane do uczniów:
 - a) zajęcia z doradztwa zawodowego w klasie 7 i 8 szkoły podstawowej oraz klasach szkoły branżowej I stopnia,
 - b) diagnoza i analiza potrzeb na podstawie obserwacji, wywiadów, ankiet,
 - c) indywidualne konsultacje i porady związane z dalszą edukacją (również dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi),
 - d) warsztaty grupowe - pozwalające na odkrywanie swoich zainteresowań, umiejętności i predyspozycji zawodowych, ukazujące potrzebę planowania

- e) zajęcia grupowe -nakierowane na rozwój umiejętności społecznych i interpersonalnych: komunikacji, współpracy, przezwyciężania stresu,
 - f) koła zainteresowań,
 - g) zajęcia grupowe umożliwiające poznanie różnych zawodów i związanych z nimi wymagań, filmy zawodoznawcze,
 - h) realizowanie treści zawodoznawczych na lekcjach poszczególnych przedmiotów,
 - i) spotkania z przedstawicielami różnych zawodów,
 - j) wyjścia i wycieczki szkolne do zakładów pracy,
 - k) tablica z informacjami na temat rekrutacji do szkół ponadpodstawowych i ofercie edukacyjnej oraz ofertach szkół ponadgimnazjalnych,
 - l) udział w konkursach z zakresu doradztwa zawodowego
 - m) działanie w ramach wolontariatu, samorządu szkolnego.
- 2) Formy działań adresowane do rodziców uczniów:
- a) indywidualne konsultacje i porady udzielane przez nauczycieli/specjalistów na terenie szkoły,
 - b) kierowanie dzieci do Poradni Psychologiczno –Pedagogicznej,
 - c) zachęcanie i włączanie rodziców w proces doradczy szkoły np. poprzez przedstawianie wykonywanych przez siebie zawodów,
 - d) udostępnianie informacji edukacyjnych (prezentacja założeń pracy edukacyjnej na terenie szkoły na rzecz uczniów, informacji na temat zasad i terminów rekrutacji) i zawodowych (o zawodach przyszłości).
- 3) Formy działań adresowane do nauczycieli:
- a) udział w szkoleniach z zakresu doradztwa zawodowego,
 - b) tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą,
 - c) śledzenie losów absolwentów.
- 4) Formy działań adresowane do środowiska lokalnego:
- a) spotkania z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych,
 - b) spotkania z przedstawicielami lokalnych firm i zakładów pracy,
 - c) współpraca z instytucjami wspierającymi pracę szkoły m. in. Poradnią Psychologiczno –Pedagogiczną.
- 5) Metody pracy doradczej:
- a) metody aktywizujące (burza mózgów, dyskusja, giełda pomysłów, mapy myślowe)-wspólne pracowanie nad rozwiązaniem problemu
 - b) drama –krótkie scenki i inscenizacje, odgrywanie ról; metody plastyczne – komiksy, plakaty
 - c) metody audiowizualne –wykorzystanie Internetu jako narzędzi zdobywania informacji, programy i prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne
 - d) gry i zabawy rozwijające myślenie strategiczne
 - e) trening komunikacji i zachowań społecznych, mini-wykłady, pogadanki, debata

7. Plan i sposoby realizacji działań w odniesieniu do poszczególnych nauczycieli:

Nauczyciel	Treść realizacji	Czas realizacji
Wychowawcy	Na lekcjach wychowawczych wprowadzają podstawy treningu interpersonalnego, kierują uczniów potrzebujących pomocy do doradcy zawodowego na konsultacje, prowadzą zajęcia na temat poznawania siebie	cały rok szkolny

	i o tematyce zawodowej, uczą sposobów organizacji pracy własnej, wyznaczania celów.	
Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej	Uczą wyszukiwania informacji na temat edukacji i zawodów za pomocą słowników, encyklopedii, komputera. Wdrażają do podejmowania obowiązków i rzetelnego ich wypełniania. Zapoznają z pojęciem pracy i wynagrodzenia pieniężnego oraz sytuacji ekonomicznej rodziny. Przedstawiają znaczenie pracy w życiu człowieka, omawiają z dziećmi zawody ich najbliższych, prezentują charakterystykę pracy w różnych zawodach. Rozwijają zainteresowania, zapoznają ze sposobami powstawania różnych przedmiotów, uczą podstawowych umiejętności technicznych.	Cały rok szkolny
Nauczyciele zajęć komputerowych / informatyki	Prowadzą naukę poszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji np. dotyczących oferty edukacyjnej szkół ponadpodstawowych, pomaga uczniom klas ósmych w logowaniu się do elektronicznego systemu wspomagania rekrutacji szkół ponadpodstawowych, wyjaśniają organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem, uczy komunikowania się z pomocą komputera i technologii informacyjnych. Prezentują sposoby opracowywania tekstów, prezentacji multimedialnych oraz danych liczbowych w arkuszu kalkulacyjnym. Wdrażają do pracy zespołowej w ramach projektu, pokazuje sposoby wykorzystania technologii informacyjnych w różnych zawodach.	Cały rok szkolny
Nauczyciele języka polskiego	Omawiają charakter pracy w różnych zawodach, uczą tworzenia wypowiedzi: pisanie życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego (dostosowywanie wypowiedzi do sytuacji). Kształtują umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne. Wdrażają do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników, encyklopedii. Pokazują znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.	Cały rok szkolny
Nauczyciele matematyki	Uczą gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach, odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach. Kształtują umiejętność posługiwania się procentami, zapoznają	Cały rok szkolny

	<p>z zawodami z dziedziny księgowości i rachunkowości.</p> <p>Uczą planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza (wykonywanie obliczeń) oraz dzielenia zadań na etapy.</p>	
Nauczyciele języków obcych	<p>Zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności. Prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym. Uczą tworzenia kilkuzdaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności (prezentacja siebie). Zachęcają do pracy zespołowej metodą projektu.</p>	Cały rok szkolny
Nauczyciele przyrody/biologii/fizyki/chemii/geografii	<p>Omawiają stan zdrowia i choroby człowieka nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach. Wykazują znaczenie odpoczynku w życiu człowieka, prawidłowych warunków nauki i pracy, zasad uczenia się. Wdrażają do planowania dnia i organizowania pracy własnej. Zapoznają z zawodami z dziedziny meteorologii, rolnictwa, biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, fizyki, chemii, geografii.</p>	Cały rok szkolny
Nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie	<p>Informują o siedzibie władz lokalnych uczniów oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania.</p> <p>Wyjaśniają demokratyczny charakter państwa. Charakteryzują pojęcie samorządności, opisują zawody związane z polityką, dyplomacją, przedstawiają zawód historyka. Zapoznają ze znaczeniem społecznego podziału pracy, opisują grupy społeczne i ich role w społeczeństwie.</p> <p>Omawiają z uczniami problemy współczesnej Polski (m.in. bezrobocie). Zapoznają ze zjawiskiem emigracji politycznej i zarobkowej. Uczą tworzenia drzewa genealogicznego. Omawiają z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś. Prezentują podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego. Uczą pisania i wypełniania dokumentów</p>	Cały rok szkolny
Nauczyciele wychowania fizycznego	<p>Omawiając trening zdrowotny, pomagają opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym.</p>	Cały rok szkolny
Nauczyciele wychowania do życia w rodzinie	<p>Prowadzą lekcje na temat ról społecznych i modeli życia. Zapoznają ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka</p>	Cały rok szkolny

	i rodziny. Kształtują u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.	
Nauczyciele muzyki	Zapoznają uczniów z zawodami związanymi z muzyką, przekazują wiedzę o tworzeniu instrumentów, uczą gry na instrumentach.	Cały rok szkolny
Nauczyciele plastyki	Zapoznają z zawodami z dziedziny kultury. Uczą korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów.	Cały rok szkolny
Nauczyciele techniki	Opisują funkcje urządzeń technicznych, omawiają kolejność działań technologicznych, organizację miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania. Uczą posługiwania się narzędziami do obróbki ręcznej.	Cały rok szkolny
Nauczyciele bibliotekarze	Przenumerują czasopisma związane z edukacją oraz literaturę z zakresu doradztwa zawodowego, udostępniają ulotki o szkołach.	Cały rok szkolny
Nauczyciele podstaw przedsiębiorczości	<p>Uczą wykorzystania zdobytej wiedzy ekonomicznej do rozwijania własnej postawy przedsiębiorczej, jako jednego z podstawowych warunków aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym, w tym skutecznego wykonywania pracy najemnej i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.</p> <p>Wskazują na korzystanie z szans pojawiających się na rynku, podejmowanie inicjatywy, pomysłowość oraz zdolność do pokonywania barier wewnętrznych i zewnętrznych.</p> <p>Uczą gotowości do czynnego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym kraju oraz poczucia współodpowiedzialności za jego rozwój.</p> <p>Opisują rolę przedsiębiorcy i znaczenie wolności gospodarczej oraz własności prywatnej jako filarów gospodarki rynkowej.</p> <p>Uczą przyjmowania postaw patriotyzmu gospodarczego, rozumianego jako odpowiedzialność konsumentów i ludzi biznesu za dobrobyt gospodarczy i społeczny kraju.</p> <p>Opisują konsekwencje działań nieetycznych związanych z finansami.</p> <p>Kształtują u młodzieży odpowiedzialne postawy: jako przyszłych pracowników i pracodawców oraz należytego wypełnienia</p>	cały rok szkolny

	obowiązków, a także sprawiedliwego, opartego na prawości i dążeniu do prawdy, traktowania pracowników. Uczą proaktywności, odpowiedzialności za siebie i innych oraz umiejętnego godzenia własnego dobra z dobrem innych ludzi.	
--	--	--

8. Sposoby realizacji działań:

- 1) lekcje wychowawcze
- 2) lekcje przedmiotowe
- 3) zastępstwa
- 4) zajęcia pozalekcyjne
- 5) wycieczki
- 6) porady indywidualne

Działania doradcze, realizowane są na zasadzie dobrowolności uczestnictwa.

9. Ewaluacja działań w ramach WSDZ:

- 1) Badanie losów absolwentów.
- 2) Modyfikowanie stosowanych form pracy.
- 3) Wymiana dobrej praktyki pedagogicznej.
- 4) Obserwacja własna zajęć grupowych i indywidualnych.
- 5) Sprawozdanie z realizacji Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego.

Opracował

Zespół doradztwa zawodowego

w składzie:

- 1. Anna Skoczylas – koordynator WSDZ**
- 2. Karina Pliszka**
- 3. Danuta Lewicka**
- 4. Zbigniew Józefowicz**